

Heda Kovályová

NEVINA

aneb Vražda v Příkré ulici

Tajemný příběh z pražských uliček
odehrávající se v dusné atmosféře 50. let

Mladá fronta

Heda Kovályová

NEVINA

aneb

Vražda v Příkré ulici

MLADÁ FRONTA

All things truly wicked start from an innocence.

E. Hemingway

Svět je koule, na pólech mírně zploštělá, která se mi otáčí v hlavě. Všechno je na ní přesně zakresleno: lesní pěšina zarostlá mechem, kapky rosy na pavučině mezi větvemi, oblázky pod vodou průhlednou jako tekuté světlo, africká chatrč, obrostlá fialovými květy. Je na ní zasněžená hora, sešňěrovaná stopami lyží, jsou na ní mosty a řeky i milióny bílých tlapek, jimiž moře přibíhá za přílivu ke břehu, aby si na okamžik lehlo člověku k nohám. Jsou tam tváře, které už dávno pohasly, a hlasy, které dozněly, a měňavé, bílé obrysy myšlenek. A do oceánů, aby nevyschly, tu a tam skane kapka krve.

Občas musím něco vymazat a předělat, ale to se mi daří špatně, původní kresba vždycky prosvítá. Ty staré barvy jsou trvanlivé. Ale nevadí, i opravy je dobře vidět a můj svět je kompletní, pečlivě vypracovaný, můj svět, ta koule, na pólech mírně zploštělá, která se mi otáčí v hlavě.

I.

1.

Vystoupila na Můstku a zbytek cesty šla pěšky. Byl větrný předjarní den, kdy člověk má být na poli nebo v lese, a každá chvíle, neohraničená šesti plochami, je vzácná. Zastavovala se u výkladních skříní, ačkoli už vlastně měla naspěch.

Ale co, pro nějakou minutu se nezblázním. A dnes šichta nezačne příjemně. Vždycky si dávám takový pozor, abych se do ničeho nezapletla, straním se všech konfliktů, jak jen můžu, proč si musela vedoucí vybrat zrovna mě?

Vešla do vestibulu kina a opona stínu za ní zapadla. Ještě otočila hlavu k obrázkům, které tam vystavovala místní Fotografia. Pořád tam je ta nevěsta v závoji a s kytkou. Už šest měsíců. Když ji tam vyvěsili poprvé, vypadala krásně. Teď už se ten blažený úsměv zdrcnul jak včerejší mléko. Vteřina, zachycená do lasa, zaškrcená na útěku. Vlevo, v dlouhé prázdné zdi byly šedivě natřené železné dveře do promítačovy kabiny. Zastavila se a ještě chvíli zaváhala.

Chudák Janeček, stejně si to od vedoucí slízne, a možná že i z ústředí. Přišel před čtyřmi měsíci s doporučením z pracáku, zkušený promítač, osmadvacet let, svobodný, šestiletá praxe – to bylo všechno. S nikým žádné řeči nevede, ačkoli kolegyně uvaďečky dělají psí kusy, aby si ho ochočily. Zvlášť Mařenka, té může srdce utrhnout, že tu má takhle na dosah neženatého chlápka, co se ne a nedá sbalit. A práci dělá Janeček dobře, je dochvilný a slušný, pámbu ví, co to do něho včera vjelo. Musel si poplést cívky nebo co, film začal od prostředka, náhodou zrovna honičkou, auta se řítily zatáčkami, pneumatiky skřípaly, obličeje se míhaly, lidem trvalo hezky dlouho, než začali pískat. Mysleli, že to je nějaký obzvlášť originální začátek. Vedoucí je na třídním zasedání. Po představení volala, jestli všechno klapalo, a když jí Mařenka pověděla o tom zmatku, vedoucí ji požádala, aby předala telefon mně. Schůzování bude zítra pokračovat, Heleno, vy jste jediná inteligentní osoba, co tam mám, promluvte s Janečkem,

od vás on to nebude tak brát. Buďte taktí, ale prosím vás, vytmavte mu, že takhle by to nešlo. Musí pracovat svědomitě, jinak si najdu někoho jiného. Promítačů je moře, a dobrých. Myslíte, že pije? Trochu se tam po té jeho kabině rozhlídněte. Až já zas budu v kanceláři, dá si pozor, a jestli tam má nějaké flašky, dobře je uklidí. No tak to vyřiďte, zaskočte za mě. Děkuju vám, zavolám zas zejtra.

Jak člověku řeknou, vy jste jediná inteligentní, znamená to, že průšvih je na pochodu. Mařenka by dovedla zaklepat Janečkovi osrdím rozhodně líp a účinněji než já. Co s tím má co dělat inteligence? Ale vedoucí požádala mě, a jelikož jí každý vždycky udělá všechno, co jí na očích vidí, ani mě nenapadlo, že bych snad mohla odmítnout.

Naše vedoucí má takové sebevědomí, že se ani netají tím, že už jí je přes čtyřicet. Ačkoli by klidně mohla. Je to pořád ještě velice krásná ženská a obléká se tak, že když přejde přes ulici, „jedno voko nezůstane suchý“, jak říká, vždycky s povzdechem, nejnevzhlednější z našich uvaděček, tlustá Ládinka. Muž naší vedoucí je známý chirurg a po dvaceti letech manželství se na ni dívá pohledem, jaký si většina ženských užije asi tak dva měsíce před svatbou a tři po ní. Jeho žena ovšem nepracuje z nutnosti, nýbrž z rozmaru, a právě proto má všude dveře otevřené a každý se dere o její přízeň. Cokoli dělá, má cenu a půvab daru, na rozdíl od upocené lopoty, kterou odvádíme my, obyčejní dřiči, pro které práce je pouze živobytí. Ale přes ten rozdíl rozdílů, který dělí ty, co musejí, od těch, co můžou, když chtějí – přes ty importované šaty a naleštěný bourák, co na ni vždycky večer čeká před kinem, naší vedoucí málokdo závidí. Ona prostě dělá dojem, že jí to všechno jaksi přirozeně náleží. Obyčejně lidem připadá, že štěstí je jeden kus, a když někdo dostane větší díl, na druhého vybude o to míň. Ale naše vedoucí patří k tomu živočišnému druhu, který jakoby mohl existovat jen ve štěstí a blahobytu, anebo vůbec ne, zrovna tak, jako hlubokomořská ryba může existovat jen v hlubinách moře, anebo vůbec ne.

Zkrátka, jestli je pravda, což já odjakživa věřím, že život je jako partie mariáše – to znamená, že má-li člověk obstát, musí znát pravidla a vůbec vědět, jak se ta hra hraje, ale zároveň taky musí dostat slušnou kartu – pak naší vedoucí rozdali rovnou vyloženýho ducha. Ale kromě toho všeho a snad navzdory tomu všemu je naše vedoucí moudrá a férová ženská a my v kině to vděčně uznáváme a jako všichni ostatní se můžeme přetrhnout

ochotou, když nás o něco požádá. Pročež já teď poslušně klušu k těm ošklivejm šedivejm dveřím, ačkoli se mi tam vůbec nechce.

Jen kdyby ten Janeček nebyl takovej cizota. S nikým neztratí slovo, kamarádí se jen s Pepíčkem, Mařenčiným osmiletým synovcem, klukem její sestry Žofky. Žofka dělá někde v továrně na směny a Pepíček chodí skoro denně za Mařenkou do kina. A to se ví, promítačka, to je pro takového kluka učiněná senzace. Jen řekne Mařence ahoj, a už se hrne zase po schodech nahoru a hup k Janečkovi do kabiny. Je to pro kluka dobré, aspoň ten čas tady tak docela neprolajdá a něco se přiučí. A Janeček si s ním až kupodivu dobře rozumí, jedná s ním jako chlap s chlapem. Takže to vlastně musí být hodný člověk, když má rád děti.

No tak do toho.

Otevřela železné dveře bez zaklepání. Janeček tam stál a opíral se o zeď. Co jestli je s'atej, poplašila se Helena. Honem, ať to mám z krku.

„Pane Janeček, volala vedoucí a ta konference skončí až zejtra. To víte, pověděli jí, co se včera stalo. Prej se vás mám zeptat, jak je to možný. Teda, abyste to vysvětlil, rozumíte.“

Janeček se ani nepohnul a pořád civěl na zaprášený šedě natřený stolek, kde se povaloval kus rohlíku, špinavý hadr, ohromné nůžky na střihání filmu, nějaké prázdné cívky a různé jiné krámy. Tohle je takovej divnej kumbál, pomyslela si Helena stísněně. Chudák Janeček, já tady muset dělat, tak se za tejden zvencnu. Světlo krhavý, všude plno špíny, prkna v podlaze rozviklaný, až se houpaj. A ten Janeček tu stojí, jako kdyby ani nevnímal, musí mít pěknou kocovinu, vypadá jak smrt. Ježíšmarjá, já toho chlapa nesnáším, už abych byla pryč. A proč teda nic neřekne? Slyšel mě vůbec? Nebo že by ho to tak mrzelo?

„Pane Janeček, nesmíte si to tak brát. Stalo se stalo, jen mi povězte, co mám vedoucí říct, až zase zavolá.“ Janeček nic. „Žádná taková katastrofa to zas není, že jo, no splet jste se, to může každěj. Nedělejte z toho otázku života a smrti,“ zasmála se Helena nuceně. Co to kecám.

Janeček se podíval mimo ni na zeď, pak zase sklopil oči na ten zaneřádný stolek.

„Tak to teda řekněte vedoucí,“ vyštěkl. „Řekněte jí, že splíst se může každěj. Aby se žádnýmu nic horšího nestalo. A řekněte jí, že ručím za to,

že se to už nikdy nebude vopakovat. To jí určitě řekněte, řekněte, že se to už nikdy nebude vopakovat, za to že jí ručím.“

„No dobře. A ona si s váma stejně ještě promluví, až přijde. Tak už si dejte pozor. A víte co, vykašlete se na to, vždyť se z toho nestřílí.“

Zaplat' pámbu, že jsem venku.

Kývla na pokladní ve skleněné kleci a odhákovala provaz, který uzavíral schodiště. Sestoupila ze schodů do kina a zahrnula k šatně pro personál, aby se převlékla do pracovního mundúru. Za chvíli se začnou trousit lidi. Už z chodby slyšela hlasy, které se v šatně překřikovaly, jako když slepice kdákají.

Páni, už si zase ležej ve vlasech, drbny protivný. To zas bude den.

Otevřela dveře. Uprostřed mrňavé místnosti stála Mařenka, oči červené, pod nima kruhy, že by se na nich mohla zhoupnout, celá uřvaná, v ruce sežmoulaný pánský kapesník. Při velké rýmě a velkém žalu Mařenka vždycky používala kapesníky, co si u ní páni zapomněli. Ostatní uvaděčky kolem ní, každá klapačku dokořán.

„Co se děje, prokristapána, holky, na sál, je půl třetí, za chvíli začínáme pouštět,“ řekla Helena.

„Představ si,“ řekla Líba, „Pepíček se ztratil!“ A zase spustily všechny najednou.

„Tak přece buďte chvílku zticha! A ty, Mařenko, pověz, jak to, že se ztratil?“

„Ale to víš,“ zaskuhrala Mařenka, „Žofka šla včera odpoledne na šichtu a kluk řek, že pude sem. Já ho někdy беру na noc k sobě, dyž se mi nechce tahat se s nim přes most k Žofce a potom se zas vracet domu, von u mě přespí a ráno běží rovnou do školy, tašku si nosí už sem. No, včera nepřišel a já si povídám, to ho vzali k sobě Musilovic, co maj Pét'u, to je jeho kamarád ze školy. Pani Musilová dělá taky na šichty, a dyž je doma, bere si někdy voba kluky k sobě a jindy, dyž má Žofka ranní, Pét'a chodí zas k ní. No tak sem myslela, že Pepíček je u Musilů. A Žofka zasejc, že je u mě.“

„No a dneska,“ skončila jí do řeči tlustá Ládinka, která měla ze všech nejnižší toleranci vůči mukám mlčení, „dneska ráno Žofka volá tady Mařenku...“

„...a povídá, Mařeno, děkuju ti, že sis toho kluka nechala přes noc, ale pověz, udělal si ten úkol z počtů? A já povídám, co to kecáš, Pepíček byl u Musilů, v kině se ani neukázal. A vona povídá, ježismarjá, to není možný, Musilka má angínu, dala Pét'u k sestře, tak kde je Pepči konec? No a hned letěla do školy a Pepíček tam není. Už volala policii. Nikdo kluka neviděl už vod včerejšího vodpoledne, naposledy si ho všimla Vejvodová z potravin u nich odnaproti. Asi v půl druhý si tam skočil pro polárku na špejli a školní tašku má doma.“

„To není tak docela přesný, slečno Vránová,“ ozval se hlas ode dveří a všechny jsme se otočily. Stál tam silný opálený chlap v tmavém obleku, stříbrné vlasy ostříhané na ježka. Oči měl kulaté a docela světlé. V tom snědém obličejí vypadaly jako otevřená clona ve starém foťáku. Nebyl vysoký, ale vyplňoval celé dveře.

Popošel jen o krok dovnitř. „Já jsem kapitán Nedoma,“ řekl a odmíchl se. „Josefa Vrbu, toho vašeho Pepíčka, viděla ještě včera před druhou odpoledne slečna Šulcová tady nahoře v automatu. Přímo tady v Obzoru. Kupoval si tam druhou polárku.“

Když to dořekl, vypuklo na chvíli takové to ticho, co člověk slyší ostatní dýchat.

Pak zakoktala tlustá Ládinka: „Před druhou vodpoledne, před druhou vodpoledne, to tady ještě nikdo nebejvá. Pokladní chodí až ve dvě. To jenom...“

„Ano, jenom někdo tu bývá už před druhou odpoledne. Uvědomili jsme vaši vedoucí, vezou ji sem z ústředí autem. Kino zůstane dnes zavřené, ale nechod'te domů. Sedněte si do kuřáckého salónku, tady soudruh tam s vámi počká. Slečno Vránová, vy zůstaňte tady.“ Trhl hlavou do chodby a za zády se mu vynořil čahoun se špatně srostlým nosem a divnými boulemi na saku.

Vyšly jsme husím pochodem z šatny, udělaly vpravo vbok a zahrnuly do kuřárny. Čahoun se uvelebil na tvrdé židli v koutě, jako by tam chtěl strávit zbytek života.

Všechny jsme si zapálily jako na povel, i ty, co jinak nekouří. Tlusté Ládince se začaly třást faldy pod bradou a paní Kouřimská se otočila zády k tomu tajemnému a pokradmu se pokřížovala. Pak složila ruce do klína a zavřela oči.

O paní Kouřimské říká Mařenka, naše uznávaná autorita ve věcech lásky: „Paní Kouřimská je živěj důkaz toho, jak sou muský blbí. Koukněte se na ni a řekněte samy – šminky žádný, vopraný vyšisovaný svetry a vysezený starý sukně a vona v tom vypadá, jako by ji zrovna sundali z nějakýho soklu v tom, jak se to menuje, no, Lúvru. Ale vod tý doby, co ovdověla, je jak kůl v plotě a v létě dycky po večerech vysedává na Žofině a kouká nekoukat, jak tam chlapi muchlaj nařvaný dvacetiletý holky.“

A to je pravda. Paní Kouřimská je i v padesátce krásná věčnou krásou, jaká v tomhle světě nebývá, a proto se jí lidi tak trochu bojí. Cítí, že je výrazem něčeho neznámého, skoro záhadného. Vždyť ani žádnou z nás by nenapadlo říkat jí Karličko. Všechny jí vykáme a říkáme jí příjmením, jako bychom se smluvily.

Zkuste sedět za zavřenými dveřmi v takovém podzemním doupěti, jako je kuřárna v kině Obzor, a zaslechnout něco odvedle nebo shora. Víme, že tam není slyšet vůbec nic, a přece natahujeme uši a sedíme celé napjaté. Čekáme, že se každým okamžikem něco stane, jako třeba že Pepíček vrazí dovnitř a začne se řehtat a vřiskat, to ste se vylekaly, co, to sem vás převez, co, anebo že se odněkud ozve výkřik, výstřel nebo tak. Když je člověk našponovaný, vždycky očekává ránu nebo výkřik – vnější reakci přiměřenou vnitřnímu napětí, aby se to vyvážilo a vyrovnalo a svět se zase zhoupł k normálu.

Ale nestalo se nic víc, než že vešla vedoucí, bledá a úplně na omdlení, za ní zaskvíł ten stříbrný ježek a oba řekli, tak teď můžete jít domů. A víc ani slovo.

Po Mařence v šatně ani stopy a nahoře nad schody plno uniformovaných policajtů, dveře Janečkova kumbálu dokořán. Uvnitř se nějácí dva kutilové v civilu nakláněli nad podlahu. Nad hromadu vypáčených prken, těch prken, co se mi jen pár hodin předtím viklala pod nohama.

Druhý den to bylo ve všech novinách. Jak Jiří Janeček, osmadvacetiletý, už dříve trestaný pro sexuální delikty, vlákal do promítací kabiny osmiletého Josefa Vrby a pokusil se ho sexuálně zneužít, a když se chlapec bránil, Janeček ho ubodal k smrti nůžkami na střihání filmu a jeho mrtvolu ukryl pod podlahou kabiny. Janeček, který byl teprve před pěti měsíci propuštěn z vězení, nekladl při zatýkání orgánům Veřejné bezpečnosti žádný odpor. Matka Josefa Vrby se nervově zhroutila a je v nemocničním ošetření.

Naše vedoucí se nezhroutila, ale moc nescházelo. Včera si mě zavolala do kanceláře a vlastnoručně mi uvařila kafe.

„Proboha, Heleno, odpusťte mi to, já vás tam poslala k tomu šílenému vrahovi, měl tam pod podlahou to mrtvé dítě a pámbu jenom ví, co se mu v té hlavě dělo – moh vás taky... kristeježíši! A ten Pepíček, takovej hezkej kluk, takovej veselej...“

Seděly jsme tam spolu hodnou chvíli a slzy nám kapaly do kafe.

Před devětadvaceti lety se nějakou zlou náhodou setkaly dvě buňky, které se nikdy setkat neměly, a spojilo se něco, co se nikdy spojit nemělo, takový malý kiks přírody, to se děje pořád. A jak se ty buňky dělily a rostly a množily se, krystalizoval v nich i ten malý nesoulad. Třeba je to něco, co se dá vidět. Třeba je to taková malá černá tečka, jako špendlíková hlavička, a kdybych byla mozkový chirurg, mohla bych na ni ukázat špičkou skalpelu a říci asistentovi: vidíte, tady to je, tenhle puntík na mozkové kůře, to je smrt Josefa Vrby, osmiletého, bytem v Praze 6. Tak to vidíte, pana Janečka vinit nemůžeme, on za to nemohl o nic víc než ty nůžky, co držel v ruce. Všechno to způsobila tahle tečka na jeho mozku.

Šla jsem domů, čili do své garsonky. Vyměnila jsem ji za náš dvoupokojový byt se Součkovými a ještě mi přidali pár tisíc, to mě vytrhlo v těch prvních týdnech, než se mi podařilo najít flek.

Celkem jsem to ještě chytla. Slušně bydlím a mám práci, která sice moc nesype, ale dá se to vydržet. Je mi bídně, ale Karlovi je ještě bídněj, a co teprve Žofce, tak co. Na světě je tolik soužení a každé vypadá jinak, ale v základě je to vždycky stejná historie: život si to šine dopředu a pak zničehonic nastane porucha na trati.

Karel dělal na pláňáku, byli jsme teprv dva roky svoji a hrozně jsme se milovali. Totiž my se ještě pořád hrozně milujeme, ale tehdy nám bylo dobře, snad až moc. Byli jsme slepí a hluchý, přece se kolem nás ledacos dělo, ale my jsme byli jak ti pavoučci, co si nanosí pod vodu trochu vzduchu, bublinku po bublince, a přilepí ji na nějakou rostlinu nebo kámen. A když je bublina dost velká, nastěhují se do ní a pěkně si tam dýchají a žijí. A na rozhraní těch dvou živlů, vzduchu a vody, se vytvoří tenká stěna jako zrcadlo, které odráží vnitřek bubliny a není skrz ni vidět ven.

Karel měl sekretářku, hodnou, trochu zakřiknutou holku. A jednou loni v září, takhle v pondělí ráno, mu přinesla dopis k podpisu a bylo v něm

pět chyb. Karel povídá, co je s vámi, Janičko, a podíval se na ni a uviděl, že celá září. Jako by tam stálo takový malý sluníčko na dvou nohou trochu do O. Promiňte, povídá Janička, já to přepíšu, dneska nejsem duchem přítomná v těchhle úředních zdech. Copak to? Zeptal se Karel. Ale vám to můžu říct, povídá Janička, přilít mi milej zdaleka...

No to je fajn, povídá Karel, tak si to užijte.

Večer jsme spolu seděli doma u televize, my strašně rádi vysedávali spolu doma, a Karel mi řekl: Ta Jana byla pořád jak chcíplá myš, až mi jí bylo trochu líto, jsem rád, že se konečně chová trochu jako ženská, čert vem nějaký ten zbodanej diktát.

A já na to, že mně tenkrát huba neupadla: Co kdybys ji pozval s tím jejím šamstrem na chatu, je tak krásně, třeba nemají kam se na neděli vrtnout.

Máš pravdu, povídá Karel, stejně se v kanceláři říká, že se pořád držím tak stranou.

No a pak teda pozval Janičku a toho jejího šamstra na neděli k nám na chatu a Janička hned celá nadšená, a že přijedou na motorce, a prosím vás, jakpak se k vám dostaneme? No takhle, povídá Karel a vzal kus úředního papíru s hlavičkou a nakreslil pláněk. Tak koukejte, pojedete pořád po Benešovský a tadyhle uvidíte značku na Ještěnice. Tam odbočíte doleva, pojedete pořád rovně po okresce, pak přes most a potom kousek za mostem jsou po pravý straně takový dvě veliký budovy, tadyhle, za nima je křižovatka, tam doleva a asi dva kilometry dál je zase odbočka doprava, tak po ní, přes les, takhle, a za lesem vjedete do vesnice. Po levý straně je samoobsluha, tu objedete a ta silnice se zatočí zas zpátky k řece. Pak už pořád rovně, až uvidíte chaty, tadyhle vám je vyznačím: první, druhá a ta třetí, ještě nedostavěná, je naše a poznáte ji podle toho, že já tam, celej zprasenej, budu betonovat chodníček, tak ať mi do něj nešlápnete.

Tak jo, děkuju, povídá Janička, to bude mít ten můj radost. Přivezem nákou flašku.

Ale nepřivezli, protože v pátek nepřišla do zaměstnání a pak došla hláška, že ji zašili i s tím šamstrem. Byl to blbej víkend, na chatu jsme ani nejeli, chodníček zůstal nevybetonovanej až dodnes, jelikož pro Karla si přišli hned v pondělí ráno. Odvedli ho a pak ještě prohledali byt, všechno zpřevraceli vzhůru nohama, ale proč a zač, to mi neřekli.

Za deset dní nato, ve středu, to už jsem dostala vyhazov z redakce a seděla doma celá zpitomělá, někdo zazvonil a ve dveřích dva frajeři, ksichty vyřezané ze dřeva, a každý vytáh z kapsy asi tak na půl centimetru nějakou kartičku, ani jsem se nestačila podívat, co to jako mělo být. A že mám jít s nima. Chtěla jsem se zeptat, na jak dlouho, ale pak jsem si to rozmyslela a řekla jenom, že si teda vezmu kabelku. Ten jeden hned vklouz za mnou a vejral mi na prsty, jak si dávám do kabelky peněženku a klíče a hřeben. Rozrazila mě zima, a tak jsem si šla pro vlněnou vestu a on pořád za mnou čuměl, jak tahám vestu z šuplíku. Měla jsem sto chutí říct, že musím na záchod, ale pak mě napadlo, že by tam třeba taky šel za mnou, a tak jsem si to radši odřekla. Vzali mě mezi sebe, na schodech šel jeden vpředu, jeden vzadu jako v té pohádce, mha přede mnou, mha za mnou. A to se ví, jako naschvál jsme se museli zrovna srazit s Bendovou, šla z nákupu, postavila si tašky na schodech a zírala za náma, div jí ty soví voči nevypadly. Moje fazóna. Za pět minut nato mě už jistě celej barák odsoudil na deset let, ne-li k smrti.

Frajeři mě nacpali do auta, co stálo před domem, uvelebili se jeden vpravo, druhý vlevo a už jsme si to štípali do Bartolomějský. Tam ten jeden vytáh klíče, odemkl postranní železný dveře, šoupli mě dovnitř, vešli za mnou a zase zamkli. Prošli jsme chodbou. Další dveře. Odemyky odemyky, zamyky zamyky. Zase chodba. Zase dveře. Zase zámek. Mha přede mnou, mha za mnou. Takto asi pětkrát. To už jsem se smířila s myšlenkou, že do nejdelší smrti neuvidím světlo boží.

Na poslední dveře jen zaklepali, strčili mě dovnitř a zmizeli. Stála jsem v kancelářičko jako dlaň a byli v ní tři chlapi. Jeden seděl u psacího stroje, druhý u kulatého stolku a třetí stál u dveří v koutě. Troje oči se mi přicucly k obličejí jako žabí chodidla. Dlouhou chvíli se nedělo vůbec nic. Pak mi ten, co seděl u stolku, pokynul, abych si sedla na jedinou volnou židli uprostřed místnosti. A zase nic. Přesně vteřinu předtím, než jsem otevřela ústa a začala ječet, protože se mi zdálo, že se na mne rítí stěny, že není co dýchat a že se celá ta místnůstka dává do pohybu jako výtah, promluvil ten, co seděl proti mně. Písař klepl do klávesnice. Ten, co stál u dveří a zíral, pořád ještě stál a zíral.

„Znáte Antonína Fišera?“

Páni, jak dlouho se tyhle fízlové musejí trénovat, než jim ty ksichty zkameněj? Já si od té doby na to dávala pozor. I ten nejtupější obličej doštane při řeči nějaký výraz. Normální člověk prostě nedokáže promluvit,

aniž by se k tomu nějak zatvářil. To dovedli jen komici z němých filmů, čemuž se lidi řehťali, a estébáci, z čehož lidem naskakuje husí kůže. Jak asi vypadají ty obličejové večer po službě? Nikdo přece nemůže vejít s touhle maskou do putyky a říct dvě deci gracie, pane vrchní. Nejspíš je zamykají do skříňky, než odejdou domů z práce, a tam pak ta maska leží vedle služební pistole a hrníčku na kafe a kusu mýdla.

„Antonína Fišera?“ Začala jsem zuřivě přemýšlet. „Chodila jsem s nějakým Tondou Fišerem do školy. Byl to takový černovlasý, zavalitý kluk. Hrál dobře fotbal a před šesti lety se zabil na motorce.“

Psací stroj drnčel.

„Ne, ten to není.“

Přemýšlela jsem, až mi v hlavě praskalo, ale nic. „Kdybyste mi aspoň řekl, kdy a kde jsem ho měla znát, Fišerů je plno, já si takhle nevzpomenu.“

„Vy máte na Sázavě chatu.“

„To máme. Ale tam žádný Fišerovi nejsou. Napravo jsou Růžičkovi a Lukešovi, nalevo Nejedlejších...“

„Antonín Fišer není chatař. Nejezdil k vám nikdo na návštěvu?“

„Moc málo. Chata ještě není dostavěná, začali jsme teprve na jaře. Pozvali jsme akorát jednu Čenkovy a Zemanovy, aby pomohli se střechou, a potom už... měla přijet jen mužova sekretářka Jana Hronková se svým přítelem... ale toho já neznám, ani nevím, jak se jmenoval...“

V tu chvíli se ten, co celou tu dobu podpíral dveře, otočil a vyšel ven. Byl tam nejspíš proto, aby zhodnotil, jak jeho kolega výslech vede. Řekla bych, že to zaválel na chvalitebnou nebo zcela uspokojivou, protože hned čtvrtou otázkou se střelil do černého.

Pobyla jsem v tý díře asi tři hodiny. Nakonec písař vstal a odešel, a když se vrátil, dal mi k podpisu čtyři hustě popsané listy papíru. Děkala jsem, že to čtu, ale písmena mi plavala před očima, hlava mi třestila a podepsala jsem, ani nevím co. Kdyby mi dali číši boolehavu, tak jsem ji určitě taky vyzunkla. A ochotně. Panebože, když já jsem za tři hodiny celkem slušného výslechu takhle zřízená, co asi Karel...!

Ještě mi připomněli, že jsem podepsala, že se o tomto pohovoru nikdy nikomu nezmíním, a potom zas přišly ty chodby a zámky a dveře. Ale když za mnou zabouchly poslední, stála jsem venku a bylo ještě světlo a lidi chodili po ulicích a mluvili a smáli se.

Trvalo mi dva dny, než jsem si to všechno srovnala v hlavě. Ten Janin šamstr opravdu přijechal z daleka, až odněkud ze západního Německa. A když ho klofli, našli u něho mimo jiné i ten Karlův plánec, jak se jede k nám na chatu. A ty dvě velký budovy, co tam Karel tak pečlivě zakreslil po pravé straně za mostem, tam co se zatáčí doleva – no zkrátka ukázalo se, že tyhle dvě veliký budovy jsou nějaká vojenská skladiště nebo depa nebo jak se tomu vlastně říká. A my tamtudy jezdili skoro každou sobotu a nenapadlo nás to, ačkoli mohlo, protože v tom lese, co Karel na tom plánu taky tak přesně vyznačil, je vojenský cvičiště a kdoví co ještě.

No a tak tenhle plánec na nedělní odpůldne udělal z Karla špióna a ze mne uvaděčku v kině Obzor.

Já vím určitě, že Karel je nevinnej. Pane bože, vždyť on je tak nevinnej, že dokázal jezdit tou silnicí týden co týden víc jak půl roku a ani jednou ho nenapadlo zeptat se třeba Honzy Růžičkovýho, co je to za dva šeredný ohromný baráky tam kousek za mostem, co se zatáčí doleva.

2.

V půl jedenácté večer počet decibelů na pražských ulicích náhle stoupne. Lidi se vyhrnou z kin a vynahrazují si ty dvě hodiny mlčení. O filmu obyčejně nemluví. Někdy nějaká tlustá natrvalená paní řekne svému tlustému plešatému choti: „Hergot, kdo se má furt koukat na ty válečný filmy, víckrát mě na to netahej,“ nebo, „Ty režiséři už nevěděj roupama co by,“ ale většinou si lidi počínají jako cestující při přechodu přes hranice. Hovoří o všem možném, jenom ne o tom, co provázejí z jedné země do druhé. Zítřa snad manželé nebo milenci prohodí: „To bylo ale dobrý, co, jak von tam namontoval tu vysílačku, co?“ Anebo: „Všim sis, že ta Bardotka aby měla ňáký extra nohy, to zas nemá, no všim sis, ne?“ Ale teď se všichni soustředí na to, aby se při tom srážném skluzu do skutečnosti nepotloukli.

První z uvaděček odchází domů paní Kouřimská. Shodí pracovní plášť, ani se nekoukne do zrcadla, popadne tašku a vyběhne do schodů, sotva zmizí poslední divák. Prodavačka Šulcová nahoře v bufetu ještě utírá mokrým hadrem pult a paní Kouřimská zaklepe na sklo prstenem. Prodavačka

vzhledne, a když ji uvidí, obejde pult a kolébá se pomalu na bolavých nohou ke dveřím.

„Nezlobte se, Boženko,“ říká paní Kouřimská, „ale nezbylo vám tady něco, já už zase nemám doma ani kus chleba.“

„Vy jste hrozná, paní Kouřimská, hubená jste, že by vás mohli přezehlít přes sajnepapír, a neuvaříte si ani kus toho žvance. Počkejte, já vám něco zabalím. Loupáky už nejsou, jenom chleba a tadyhle mám dva párky a kus sekaný. A počkejte, trochu vlašáku, já vám ho dám do kelímku, zbyde vám ještě zejtra na sváču. Tak, dejte mi za to všechno dohromady bůra, sou to stejně samý zbytky.“

Paní Kouřimská složí balíčky do tašky a vyjde zas na ulici. Ulice jsou plné jako za bílého dne, nikomu se nechce domů. Paní Kouřimská se nerozhlíží kolem, ale máloco jí ujde. Na rohu ulice, kde se už nocí prochvívá vůně řeky, se pod lucernou zatřpytí hranatá stříbrná hlava. Muž stojí na kraji chodníku a dívá se přes hlavu paní Kouřimské do ulice. Paní Kouřimská zvolní krok a pozoruje, jak se výraz osmahlého obličeje pod těmi stříbrnými vlasy náhle mění. Vtom kolem ní přeběhne Mařenka a zavěsí se do mužovy paže. Mařenka něco brebentí, muž se zasměje a pak zahnou ke schodům na nábreží. Na zdi nad jejich hlavami, které klouzají níž a níž, se odrážejí šišatá písmena: Kdo nemiluje svého bližního, zaslouží do držky.

Paní Kouřimská přejde přes ulici na most a přidává do kroku. Zastaví se v úzké uličce před oprýskaným prastarým domem, vystoupí do nejvyššího patra, otevře dveře, rozsvítí a odloží tašku do skříně v předsíni. Pak vstoupí do šestiúhlého pokoje s arkýřovým oknem, v němž se mihotají světla města jako záblesky na mořské hladině.

Paní Kouřimská otevře barokní truhlu, sáhne dovnitř a otočí knoflíkem a z truhly vyletí zvuk houslí jako pták ohnivák. Paní Kouřimská vejde do koupelny, kde stojí železná vana na lvích nohou, a pták ji přitom doprovází; krouží jí kolem hlavy, až zase vyjde ven, vlasy vykartáčované a rozpuštěné po zádech na růžovém kimonu, vyšíváném stříbrnými nitěmi. Paní Kouřimská projde předsíni do kuchyně. Otevře ledničku a sundá z police talířek z malovaného porcelánu. Rozloží na něm lanýžovou paštiku, humrový salát a kus francouzského sýra. Do stříbrného košíčku naskládá několik kousků pečiva a vytáhne z lednice láhev s vínem. Přičichne k zátce a naleje víno do těžkého barokního poháru. Na podnos si prostře růžový

krajkový ubrousek a stříbrný příbor a všechno si to odnese na stůl pod lampu. Posadí se do růžového brokátového křesla tak, aby se viděla v benátském zrcadle, ověšeném skleněnými květy, které visí na protějším zdi. Sáhne po poháru, ale pak se zarazí a vstane. Jde do předsíně a vytáhne z tašky pytlíky s jídlem, které jí Boženka zabalila. Vráť se do kuchyně a vyhodí je do nádoby na odpadky. Teprve pak se zas usadí v křesle, usměje se na svůj obraz v zrcadle a zvedne pohár s vínem. Špindlovky na konzoli vedle okna odtikávají minuty, hlas houslí zurčí pokojem. Paní Kouřimská zvrátí hlavu na opěradlo křesla a zavře oči. Malá ručička hodin, ovinutá kovovým ornamentem jako kusem krajky, se dotkne římské jedničky. Klepátko na venkovních dveřích třikrát cinkne. Paní Kouřimská otevře oči, znovu se usměje do zrcadla, vsune špičky nohou do stříbrných pantoflíčků a jde otevřít.

3.

„Kolikrát si myslím,“ řekla Mařenka a protáhla se. Pak složila ruce za hlavu a zavřela oči. „Kolikrát si myslím, že to ani není správný, že my dva sme se dali takhle dohromady. Dyž vemeš okolnosti... Chudák Žofka, ta už nikdy nebude, co bejvala... Je jak tělo bez duše. A já tady s tebou... někdy na mě jde až hrůza...“

„Ale di. Nebud' dětinská. To bys taky mohla říct, že bylo špatný, dyž se lidi seznamovali za války...“

„Já vim. Dyž já sem tak děsně citově založená... Hele Vašku, ty bys neměl tolik kouřit... Ale řekni sám, není život šíleněj zádrhel? Osudu člověk neujde, dyby se...“

„No to snad ne. Každěj je si přece strůjcem...“

„Hele tohle si nech, jo! Čeho strůjcem si je Žofka? Toho, že jí dva roky po svatbě muž spad z lešení a zabil se? Nebo že jí zvrhlej šílenec zavraždil jediný dítě? Copak sis nevšim, že některý lidi mají ve všem kliku a někte-rejm nevyjde nic, dyby se rozkrájeli? A že jeden den ti všechno frčí jak namydlený a jindy máš smůlu na smůlu?“

„To je náhoda...“

„Jakápak náhoda. Proč se teda někomu stávají samý dobrý náhody a někomu jen samý špatný? Já to pamatuju už ze školy. Měli sme tam holku, ňákou Alenu Formánkovou, ta se na celý vopáčko naučila jednu stránku z knížky a moh ses sadit, že dostane zrovna tu. Jednou se na to vůbec vyflákla, nedovedla ani vrznout a víš, co se stalo? Kantorka si cestou do školy podvrkla nohu, musela k doktorovi a zkoušení se nekonalo. A zase moje nejlepší kamarádka, ta měla smůlu už vod narození. Její maminka pocházela až odněkud z Užhorodu a milovala dívčí romány, tak dala holce jméno Leokádie. A s takovým jménem snad člověku život ani nemůže jít jinak než šejdrem. A holka to byla zlatá, hezká a hodná, dycky našprtaná ze všech nejvíc, ale pokaždý dostala něco, co jí náhodou neuvízlo v hlavě nebo jí třeba chyběl v knize list nebo tak. Před každým zkoušením poblila z hrůzy celej dívčí záchod, protože už předem věděla, jak to s ní dopadne. Dneska má Alena fešáka muže, dvě pěkný děcka a prachů moře. Leokádie je učitelka, žije s tou svou cáknutou maminkou a chci se vsadit, že je ještě panna.“

Muž se stříbrným ježkem se nadzvedl na lokti a druhou rukou otočil Mařenku k sobě. Podíval se jí zblízka do očí tak ostře, až ucukla.

„Hele, teď zase pro změnu poslouchej ty mě,“ řekl. „Já ti vysvětlím, jak to ve světě chodí. A ne abys mi skákala do řeči, rozumíš?“

Když Mařenka přikývla, natáhl se zase na záda a zahleděl se na strop, jako kdyby se tam začal promítat příběh jeho života.

„Byly jsme doma čtyry děcka a táta byl pekař. Celej život se těšil do penze, že se bude moct konečně vyspat jako normální člověk. Chodil spát v pět vodpoledne a vstával v půl druhý v noci. Ale to se ví, uživit nás nestačil, tak máma prala pro lidi. Měli jsme takovou chalupu na spadnutí u vody v Bráníku a máma tam to prádlo drhla na valše a bílila na trávníku. Já jako nejstarší kluk jsem jí pomáhal s rozvážkou. To jsme dycky poskládali proutěný koše s prádlem na žebříňák a šlo se. Do kopce máma táhla a já strkal, z kopce jsem dělal brzdu. Když jsme se zastavili před domem, já popad jedno ucho koše, máma druhý a tak jsme ho vynesli do schodů. Paničky, ale ještě častějč služky, si to čistý prádlo z koše vyndaly a špinavý tam naskládaly a my ho s mámou zase snesli dolu na ten náš žebříňák. Domu jsme to dycky museli brát kalupem, protože jednou, dyž jsme se vopozdili, přepad nás ňákej syčák a sebral mámě všechny prachy, co za to prádlo dostala.“